

УДК 316.7:391 (477)

DOI 10.32461/2226-3209.1.2025.327939

Цитування:

Парубочий І. П., Ховпун О. С. Сценічне вбрання в культурній дипломатії: соціокультурологічний аспект. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*: наук. журнал. 2025. № 1. С. 140–146.

Parubochyi I., Khovpun O. (2025). Stage Dress in Cultural Diplomacy: Socio-Cultural Aspect. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 1, 140–146 [in Ukrainian].

Парубочий Ігор Павлович,
аспірант Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
<https://orcid.org/0009-0009-1135-8597>
dkr3124.iparuboshiy@dakkkim.edu.ua

Ховпун Олексій Сергійович,
доктор юридичних наук, доцент,
проректор з міжнародної та науково-
педагогічної роботи Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0002-5753-966X>
Khovpun3322@gmail.com

СЦЕНІЧНЕ ВБРАННЯ В КУЛЬТУРНІЙ ДИПЛОМАТІЇ: СОЦІОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Мета статті – виявити вплив сценічного одягу як способу культурної самоідентифікації та самопрезентації міжнародній спільноті, окреслити роль сценічного вбрання на формування розуміння між націями. **Методологія дослідження** базується на використанні методів: аналізу і синтезу, порівняння та систематизації з метою вивчення літературних джерел з теми статті; спостереження – задля вивчення сценічного образу виконавців як універсальної мови мистецтва; культурологічний аналіз дав змогу виявити вплив сценічного вбрання на формування міжнародного співробітництва. **Наукова новизна** дослідження полягає у виявленні ролі сценічного вбрання в налагодженні міжкультурного розуміння та співпраці, що є завданням культурної дипломатії. **Висновки.** Сценічне мистецтво має величезний потенціал для самовираження, соціальних трансформацій і міжкультурного спілкування. Сценічне вбрання сприяє ефективному донесенню до глядачів задуму режисера, посилює візуальне та наративне враження від сценічних постановок. Майстерне поєднання в одязі персонажів елементів дизайну, тканин та аксесуарів дає змогу представити сценічний образ як символ, поглибити розуміння дійства. Сценічний одяг як складник культури може відігравати важливу роль у культурній дипломатії, сприяти міжкультурному діалогу. Сценічні костюми, поєднуючи естетику, символізм та меседжі, є виразником універсальної мови творчості, яка здатна об'єднати різні народи. Сприйняття та інтерпретація зовнішнього вигляду акторів не потребує знання певних мов, що робить сценічні образи універсальними, зрозумілими аудиторії, і закордонній зокрема. Колір, текстура, дизайн і символіка сценічних костюмів здатні викликати синхронні емоції в полікультурній аудиторії, сприяти соціальній згуртованості.

Ключові слова: сценічне мистецтво, сценічне вбрання, культурна дипломатія, культурна самоідентифікація, культурна самопрезентація.

Parubochyi Igor, Postgraduate Student, National Academy of the Culture and Arts Management; **Khovpun Oleksiy**, Doctor of Law, Associate Professor, Vice-Rector for International and Scientific and Pedagogical Work of the National Academy of Leading Personnel of Culture and Arts

Stage Dress in Cultural Diplomacy: Socio-Cultural Aspect

The purpose of the article is to identify the influence of stage dress as a way of cultural self-identification and self-presentation to the international community, to outline the role of stage dress in the formation of understanding between nations. **The research methodology** is based on the use of methods: analysis and synthesis, comparison and systematisation in order to study literary sources on the topic of the article; observation – to study the stage image of performers as a universal language of art; culturological analysis made it possible to identify the influence of stage attire on the formation of international cooperation. **The scientific novelty** of the study lies in identifying the role of stage attire in establishing intercultural understanding and cooperation, which is the task of cultural diplomacy. **Conclusions.** The performing arts have a huge potential for self-expression, social transformations and intercultural communication. Stage costumes contribute to the effective communication of the director's intention to the audience, enhance the visual and narrative impression of stage productions. The skilful combination of design elements, fabrics and accessories in the characters' clothes makes it possible to present the stage image as a symbol, to deepen the understanding of the action. Stage clothing as a component of culture can play an important role in cultural diplomacy, to promote intercultural dialogue. Stage costumes, combining aesthetics, symbolism and messages, are an expression of the universal language of

creativity, which is able to unite different peoples. The perception and interpretation of the appearance of actors does not require knowledge of certain languages, which makes stage images universal, understandable to the audience, and foreign ones in particular. The colour, texture, design and symbolism of stage costumes can evoke synchronous emotions in a multicultural audience, and contribute to social cohesion.

Keywords: performing arts, stage costumes, cultural diplomacy, cultural self-identification, cultural self-presentation.

Актуальність теми дослідження. Будь-яка держава не може функціонувати й успішно розвиватися ізольовано від світу. Вона має з ним взаємодіяти, налагоджувати політичні, економічні та культурні зв'язки. Ці аспекти формують її імідж, що дає їй змогу просувати свої національні інтереси, які полягають, зокрема, у потребі перебувати в безпечному, цивілізованому світі. Культура містить важелі, завдяки яким налагоджувати комунікацію із зовнішнім світом можна м'яко, гнучко, але при цьому отримувати дієві результати на довгу перспективу. На сьогодні такі дії називають культурною дипломатією. Одним із її завдань є зробити країну ближчою, зрозумілішою, більш відкритою та культурно цікавою для світової спільноти. Засобами реалізації такої політики, крім іншого, є організація і проведення за кордоном освітніх, наукових, соціальних і культурно-мистецьких заходів, які б відповідно до потреб суспільно-політичної ситуації в країні сприяли формуванню її позитивного сприйняття та стимулювали міжнародну підтримку. Її Україна потребує сьогодні особливо гостро, тому важливо емоційну пам'ять про неї як самодостатню культурно-політичну територіальну одиницю в закордоння формувати всіма можливими способами, зокрема за допомогою мистецтва, що може запропонувати іноземному глядачеві пережити й інтерпретувати представлений культурний досвід, стати його співучасником і співтворцем. Універсальною мовою в такій взаємодії є візуальне представлення ідей і меседжів, зокрема через вбрання лицедіїв, для зчитування якого не потрібно спеціальних знань, що робить його важливим аспектом міжкультурного діалогу.

Одяг у широкому розумінні як форма самовираження може передавати широкий спектр повідомлень іншим людям. Суспільні норми, культурні впливи та особисті упередження відіграють значну роль у формуванні уявлень людей про інших на основі їх одягу. На його вибір впливають традиції, звичаї, норми середовища, яке вплинуло на людину як особистість. Призначення одягу значно змінилося впродовж еволюції людини: забезпечуючи спочатку потреби людини в захисті й безпеці, згодом він перетворився на культурно-іміджевий символ, що відображає

суспільні норми й цінності. Через прояви ідентичності й творчості одяг здатен транслювати важливі суспільні ідеї. Показовим прикладом може бути зовнішній вигляд Президента України Володимира Зеленського, який з початку повномасштабного вторгнення РФ замість класичних костюмів носить одяг у стилі мілітарі, демонструючи світові, що він очолює країну, яка бореться за свою свободу. Під час зустрічі на початку 2025 року американського й українського лідерів у Білому домі таке вбрання Дональд Трамп розкритикував, що спричинило міжнародний резонанс і породило флешмоби, де люди, відомі й пересічні, у підтримку українського Президента на відео демонстративно знімали піджаки, а також стимулювало постфольклорну творчість: «Одного разу в Білому домі зустрілися людина без костюма і костюми без людей»; «Дешеві люди в дорогих костюмах»; «Костюми без людей – тільки тіні мінливі, людина без костюма – то символ України!» [9]. Отже, одяг є важливим інструментом міжкультурної комунікації, який здатен транслювати оточенню цінності, меседжі як для свого народу, так й інших.

Аналіз досліджень і публікацій. Науковці розглядали одяг у контексті формування міжкультурної взаємодії, проте передусім як продукт модної індустрії. Так, М. Окладна, О. Стасевська та М. Ванджурак, визначаючи культурну дипломатію як самостійний вид дипломатії (на їхню думку, це окремий від публічної, що має значний потенціал для розвитку міжнародної політики й транслювання національної культури глобальному світові з метою формування позитивного іміджу країни, її широкої пізнаваності у світової спільноти), аналізували індустрію моди як інструмент публічної дипломатії [11, 68]. Моду інструментом культурної дипломатії визначає і В. Малаховська. Вивчаючи колекції українських дизайнерів періоду повномасштабного вторгнення РФ в Україну, дослідниця дійшла висновку, що мода виконує важливі культурно-політичні функції, зокрема через творчі меседжі та підходи артикулює світові про агресію і геноцид з боку країни-колонізатора. Українські дизайнери на показах, зокрема й за кордоном за допомогою одягу

демонстрували трагедію українського народу, який потерпає від вторгнення, у результаті вони стали «співучасниками культурної дипломатії» [10, 28]. Про індустрію моди як елемент культурної дипломатії зазначає і А. Ковальчук. Авторка вказала, як «польські бренди одягу та імениті дизайнери працювали на імідж Польщі». Розглядаючи одяг як частину культурно-політичного процесу, дослідниця наголошує, що модна індустрія є комунікатором між різними культурами, охоплюючи політичний, економічний і культурний аспекти. Рефлексії індустрії моди на тему російсько-української війни нагадують світові про російську агресію, що триває [8]. Вчений Нірбхай Рана теж ідентифікує модний одяг як засіб міжнародного діалогу: «тижні моди, які колись демонстрували тільки стиль, тепер перетворилися на майданчики, де культурну спадщину демонструють поряд із високою модою» [19, 28]. Індійський дослідник стверджує, що модна дипломатія впливає на громадську думку, за допомогою культурно-мистецьких засобів на інші нації сприяє їх взаєморозумінню та співпраці. Малайзійський науковець Leena Khaled Ahmed Al-Mujahed вказує на потенціал моди як форми культурної співпраці, що поєднує в собі традиції та сучасні тенденції, в демонстрації культурної ідентичності та зміцненні міжнародних відносин [19, 28]. З аналізу досліджень про роль одягу в культурній дипломатії стає зрозумілим, що його розглядають як інструмент для зміцнення міжкультурних стосунків переважно в контексті модної індустрії. Сценічне вбрання ще не ставало предметом такого розгляду. Це зумовлює мету нашої статті – виявити вплив сценічного одягу як способу культурної самоідентифікації та самопрезентації міжнародній спільноті, окреслити роль сценічного вбрання на формування розуміння між націями.

Виклад основного матеріалу. Культура на сьогодні є важливим геополітичним чинником впливу на зовнішньополітичну діяльність країни. Завданням культурної дипломатії, за Стратегією публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України 2021–2025, є «покращення впізнаваності України та її культурного розмаїття, формування позитивного ставлення громадян інших країн до України» [13, 11]. Щоб стати частиною світового глобального простору, заявити про себе як окрему культурно-політичну одиницю, завоювати міжнародний авторитет і зміцнити свої політико-ідеологічні позиції на світовій арені, Україна має засобами культури

репрезентувати свій імідж світовій спільноті. Одним із ключових наративів з його формування є репрезентація України як «сучасної європейської країни з тисячолітньою історією, культурою та мистецтвом» [13, 22]. Налагодженню міжнародної комунікації сприяє діяльність у закордонному просторі національних креативних індустрій, і популяризація сценічного мистецтва зокрема. Так, наприклад, міжнародну культурну співпрацю оперних театрів Києва, Одеси та Львова періоду 2022–2023 років, їх участь у благодійних заходах офлайн та онлайн з метою репрезентації української культури, формування позитивного культурного іміджу та підтримки України в її боротьбі за свободу аналізує політологиня Т. Рева [20]. Театральний режисер Слава Жила розповідає про митців, які з початку повномасштабного вторгнення залишилися в Україні та своєю творчістю на міжнародних фестивалях репрезентують українську культуру. За його словами, «столична Національна опера мала понад 70 виступів у різних куточках світу: США, Японія (найбільша зала Токіо Bunka Kaikan!), Франція, Італія, Польща, Литва» [7].

«Мистецтво, в усіх його проявах, транслює теми, сюжети, важливі й актуальні для людей саме тут і зараз» – вказує культуролог М. Бугайов [1, 55]. Сценічне мистецтво є потужним засобом передачі емоцій та ідей, інструментом самовираження та суспільної рефлексії. Воно здатне надихати аудиторію, спонукати її до роздумів, до міжкультурного діалогу. За твердженням дослідників українського театального костюма, «театральне мистецтво перетворює плінне життя на видовище, реальних акторів – на уособлення вигаданих героїв, і роль художника в цьому процесі перевтілення важко переоцінити» [15, 10]. Учасники театального дійства втілюють задум режисера за допомогою усного слова, мови тіла, декорацій, музики, спецефектів, а також сценічного вбрання. Режисер-практик і теоретик В. Вовкун наголошував на важливості формувати візуальну метафору через візуальні засоби, зокрема й одяг акторів [4, 262].

Сценічні костюми слугують візуальним відображенням постановки й транслюють універсальну інформацію, для розуміння якої не потрібне знання певної мови. Вони відіграють важливу роль у театральних постановках, оскільки допомагають передати характер персонажа, його ідейне навантаження. Прикладом може слугувати діяльність Львівського театру Лесі Українки за кордоном,

який першу виставу після повномасштабного вторгнення РФ в Україну *Imperium Delendum Est* («Імперія має бути зруйнована») представив на таких «європейських фестивалях: Avignon Off-festival (Франція), URBANG! Festival 2022 (Німеччина), Festival Contre-Sens (турне Францією), International Theatre Festival Retroperspektywy 2022: THE BEGINNING OF A NEW WORLD (Польща) та Romanian National Theatre Festival (Румунія)» [16]. *Imperium Delendum Est* – вистава про сьогоднішнє, про таку нескореність українців, «коли слово стає прокльоном чи кулею» [3]. Художниця з костюмів Марія Антоняк сформувала такі образи виконавиць, що передавали жах перших тижнів після відкритої агресії Росії 2022 року. Як зазначено у виданні «Український театральний костюм XX–XXI століть. Ескізи», «сама природа мистецтва театру спонукає до експерименту, до посилення виражальних, суто умовних засобів» [15, 10]. Тож акторки, які на сцені читали поезію і співали пісні на тему теперішньої війни на тлі відеоряду руїн

українських міст як наслідку повномасштабного вторгнення, були вбрані в темний одяг, у якому гілзи від куль та складні текстури були основними візуальними акцентами, а жіночні силуети різко контрастували із мілітарними деталями. Візуальна стилістика вистави ніби промовляє: «у нас більше немає часу і сил на те, аби «ввічливо пояснювати», хто є хто в російсько-українській війні; на те, аби політкоректно відстоювати своє право на самовизначення. Все, що у нас залишилось – лють, біль і трохи гумору, щоб триматись» [17]. Вистава, представлена іноземному глядачеві, нагадала йому про те, що наразі відбувається в Україні і що вона потребує допомоги світової спільноти. Про це, зокрема, заявляв директор фестивалю *Sens Interdits* Патрік Пено, який вказав, що «у декого тут (у Європі) досі є сумніви, що там відбувається в Україні», акторки ж чітко показали, що «на Україну напали, і агресор – це Росія» [17].

Рис. 1. Сценічне вбрання акторок вистави *Imperium Delendum Est*

Джерело: фейсбук-сторінка Львівського театру Лесі Українки.

Вистави, представлені міжнародній аудиторії, дають змогу українцям пропрацьовувати колективну травму. Складні мистецькі конструкції скорочують відстань між сценою та життям і в мистецькому діалозі транслюють аудиторії важливі меседжі. Прикладом може бути археологічна (візуалізує археологію постапокаліптичного суспільства) опера *Chornobyldorf* про життя після ядерної катастрофи. За версією медіацентру з розвитку музичного театру у світі *Music Theatre Now*,

Chornobyldorf належить до шести найкращих опер і музично-театральних вистав, а «британська газета *The Times* назвала її "сучасним українським шедевром, який варто побачити кожному"» [6]. У дійстві представлено людей, які вижили після техногенної катастрофи: втративши історичну пам'ять, вони почали заново наповнювати смыслом речі навколо себе (рис. 2). Створена 2020 року, зараз постановка, зокрема, доповнена алюзією на небезпеку, яку

спричинила окупація атомної станції в Запорізькій області. Художниця з костюмів Катерина Маркуш створила вбрання, у якому кожна деталь символічна. Для його конструювання було використано, крім тканин, ще пластик, дроти, мікросхемні плати й ін.

Головним елементом в одязі акторів мисткиня називає саме мікросхемні плати: слугуючи оздобленням для вбрання, вони символізують антифутуристичне техногенне суспільство. Їх золотий колір символізує Золоту епоху.

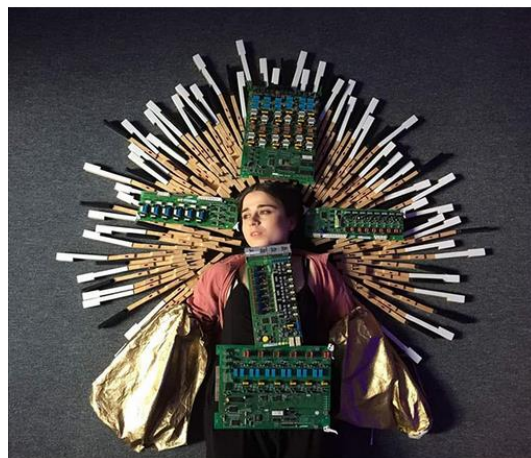

Рис. 2. Ідея формування нової культури після втрати історичної пам'яті в костюмах акторів опери Chornobyldorf

Джерело: [2; 14].

За спостереженнями медійниць І. Голіздри та Г. Щокань, повномасштабне вторгнення РФ в Україну спонукало закордон пильно придивитися до потенціалу нашої країни, зокрема й культурно-мистецького. Так, у межах театральної культурної дипломатії у червні 2022 року відбувся Місяць українського театру у Європі. Міжнародна аудиторія побачила, зокрема, виставу «Погані дороги» Київського академічного театру драми і комедії на Лівому березі Дніпра (художниця костюмів – Христина Корабельникова) як одну з перших театральних рефлексій щодо війни на Сході України. Видання The Guardian, The Independent, Eхеunt Magazine та ін. високо оцінили ідейно-емоційний посыл постановки [12]. Його реалізації не в останню чергу сприяли візуальні образи героїв, їх вбрання, що передавало специфіку часу (війна в Україні), місця (сіра зона Донбасу), задум режисера (попри всі випробування, життя завжди переважить смерть) (рис. 3). За допомогою кольору, текстури, силуету та аксесуарів костюми викликають потрібні емоції, акцентують на головному у виставі. Деталі в дизайні сценічних костюмів увиразнюють процес оповіді, більш глибоко залучають глядачів до дійства.

Рис. 3. Сценічні образи акторів вистави «Погані дороги»

Джерело: [12].

Отже, долаючи мовні кордони та передаючи повідомлення глобальній аудиторії, сценічні костюми занурюють у певну атмосферу: одяг відображає менталітет, звичай народу, часом він виходить за межі стереотипів і шаблонів. Демонстрація через одяг певних ідей дає змогу налагоджувати психоемоційний зв'язок із закордонною аудиторією, формувати інтерес до нашої культури.

Наукова новизна дослідження полягає у виявленні ролі сценічного вбрання в налагодженні міжкультурного розуміння та співпраці, що є завданням культурної дипломатії.

Висновки. Сценічне мистецтво має величезний потенціал для самовираження, соціальних трансформацій і міжкультурного спілкування. Сценічне вбрання сприяє ефективному донесенню до глядачів задуму режисера, посилює візуальне та наративне враження від сценічних постановок. Майстерне

поєднання в одязі персонажів елементів дизайну, тканин та аксесуарів дає змогу представити сценічний образ як символ, поглибити розуміння дійства. Сценічний одяг як складник культури може відігравати важливу роль у культурній дипломатії, сприяти міжкультурному діалогу. Сценічні костюми, поєднуючи естетику, символізм та меседжі, є виразником універсальної мови творчості, яка здатна об'єднати різні народи. Сприйняття та інтерпретація зовнішнього вигляду акторів не потребує знання певних мов, що робить сценічні образи універсальними, зрозумілими аудиторії, і закордонній зокрема. Колір, текстура, дизайн і символіка сценічних костюмів здатні викликати синхронні емоції в полікультурній аудиторії, сприяти соціальній згуртованості.

Література

1. Бугайов М. В. Блоги як інструмент культурної дипломатії. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2023. № 2. С. 55–63.
2. «Варто побачити кожному». Українська опера «Чорнобильдорф» здобула престижну британську премію. *Texty.org*. 07.03.2024. URL: <https://texty.org.ua/fragments/111944/var-to-pobachytu-kozhnomu-ukrayinska-opera-chornobyldorf-zdobula-prestyzhnu-brytansku-premiyu/> (дата звернення: грудень 2024).
3. Вистава «Imperium Delendum Est». *Комітет з Національної премії України імені Тараса Шевченка*. 2024. URL: <https://knpu.gov.ua/archive/vystava-imperium-delendum-est/> (дата звернення: грудень 2024).
4. Вовкун В. В. Мистецтво режисури масових видовищ : підручник. Вид. 2-ге з доп. Київ : НАКККиМ, 2020. 364 с.
5. Голізра І., Щокань Г. Український театр за кордоном: вистави і проекти, які створюють враження про Україну. *Українська правда*. 02.01.2023. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2023/01/2/252122/> (дата звернення: грудень 2024).
6. Горлач П. Українська опера «Чорнобильдорф» отримала премію Королівського філармонічного товариства у Великій Британії. *Суспільне. Культура*. 06.03.2024. URL: <https://suspihne.media/culture/699412-ukrayinska-opera-chornobyldorf-otrimala-premiu-korolivskogo-filarmonichnogo-tovaristva-u-velikij-britanii/> (дата звернення: грудень 2024).
7. Жила С. Театр на експорт: як приймають наших театралів за кордоном протягом «воєнного» сезону та що вони розповідають світу про Україну. *Українська правда*. 08.09.2023. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/09/08/256434/> (дата звернення: грудень 2024).
8. Ковальчук А. Що одяг може розповісти про країну? Мода як мова культурної дипломатії. *Warsawka*. 11.11.2024. URL: <https://warsawka.eu/uk/eternal-4963-shho-odiyag-mozhe-rozpovisty-pro-krayinu-moda-yak-mova-kulturnoyi-dyplomatiyi> (дата звернення: грудень 2024).
9. Людина без костюма – пісня дня. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=IOgAQI3kVN8>
10. Малаховська В. Український тиждень моди 2022–2023 як інструмент культурної дипломатії на тлі війни в Україні. Львів : Український католицький університет, 2023. 42 с.
11. Окладна М. Г., Стасевська О. А., Ванджурак М. М. Індустрія моди як інструмент публічної дипломатії: український та світовий досвід. *Право та інновації*. 2021. № 4 (36). С. 63–71.
12. Погані дороги. *Київський академічний театр драми і комедії на Лівому березі Дніпра*. URL: <https://drama-comedy.kiev.ua/afisha/pogani-dorogy/>
13. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки / упор.: Д. Кулеба та ін. ; Наказ МЗС від 24.03.2021. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf> (дата звернення: грудень 2024).
14. «Треба кричати про війну мовою мистецтва, і нас почують», – художниця Катерина Маркуш про творчий проєкт Chornobyldorf та створення сценічних костюмів. *Elle*. 21.06.2022. URL: <https://elle.ua/ludi/interview/treba-krichati-pro-viynu-movoyu-mistectva-i-nas-pochuyut-hudozhnitsya-katerina-markush-pro-tvorchiy-proekt-chornobyldorf-ta-stvorenniya-scenichnih-kost/> (дата звернення: грудень 2024).
15. Український театральний костюм XX–XXI століть. Ескізи. 2-ге вид., випр. / упоряд. О. Ковальчук, Л. Волошина, Т. Руденко, Б. Поліщук. Львів; Київ; Харків, 2024. 128 с.; 80 іл.
16. Imperium Delendum Est: співи, вірші, сповіді, прокльони і один жарт. *Львівський театр Лесі Українки*. URL: <https://teatrlesli.lviv.ua/event/imperium-delenda-est/> (дата звернення: грудень 2024).
17. Imperium Delendum Est. Відгуки на французьку прем'єру вистави Львівського театру. *Ліон ТБ*. 23.10.2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MINnKbC7zRk> (дата звернення: грудень 2024).
18. Leena Khaled Ahmed Al-Mujahed. Cultural Diplomacy in Fashion: Bridging Heritage and Modern Elegance: A Conceptual Paper. *Rsisinternational*. 25.02.2025. URL: <https://rsisinternational.org/journals/ijriss/articles/cultural-diplomacy-in-fashion-bridging-heritage-and-modern-elegance-a-conceptual-paper/> (дата звернення: грудень 2024).
19. Nirbhay Rana. Fashion Diplomacy: The Role of Fashion in Cultural Exchange. *International Journal for Innovative Research in Multidisciplinary Field*. 2024. №10(1). Р. 1–5.

20. Reva T. Modern Cultural Collaborations of Opera Houses of Kyiv, Lviv, and Odesa under Martial Law: The International Dimension. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*. 2023. №3. P. 20–26.

References

1. Buhaiov, M. (2023). Blogs as a Tool of Cultural Diplomacy. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 55–63 [in Ukrainian].
2. "Every one is worth seeing". Ukrainian opera "Chornobyldorf" wins prestigious British award. (07.03.2024). Texty.org. Retrieved from: <https://texty.org.ua/fragments/111944/varto-pobachyty-kozhnomu-ukrayinska-opera-chornobyldorf-zdobula-prestyzhnu-brytansku-premiyu/> [in Ukrainian].
3. Committee on the Taras Shevchenko National Prize of Ukraine. (2024). Performance "Imperium Delendum Est". Retrieved from: <https://knpu.gov.ua/archive/vystava-imperium-delendum-est/> [in Ukrainian].
4. Vovkun, V. V. (2020). *The Art of Directing Mass Spectacles: A Textbook*. 2nd ed. with additional additions. Kyiv: NAKKKiM, 364 p. [in Ukrainian].
5. Golizdra, I., Shchokan, G. (02.01.2023). Ukrainian theater abroad: performances and projects that create an impression of Ukraine. *Ukrainian Truth*. Retrieved from: <https://life.pravda.com.ua/culture/2023/01/2/252122/> [in Ukrainian].
6. Gorlach, P. (06.03.2024). Ukrainian opera "Chornobyldorf" received the Royal Philharmonic Society award in Great Britain. *Social. Culture*. Retrieved from: <https://suspilne.media/culture/699412-ukrainska-opera-cornobildorf-otrimala-premiu-korolivskogo-filarmonicnogo-tovaristva-u-velikij-britanii/> [in Ukrainian].
7. Zhyla, S. (08.09.2023). Theater for export: how our theatergoers are received abroad during the "war" season and what they tell the world about Ukraine. *Ukrainian Pravda*. Retrieved from: <https://life.pravda.com.ua/columns/2023/09/08/256434/> [in Ukrainian].
8. Kovalchuk, A. (11.11.2024). What can clothes tell about a country? Fashion as the language of cultural diplomacy. *Warsawka*. Retrieved from: <https://warsawka.eu/uk/eternal-4963-shho-odyag-mozhe-rozpovisty-pro-krayinu-moda-yak-mova-kulturnoyi-dyplomatiyi> [in Ukrainian].
9. Man Without a Suit – Song of the Day. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=IOgAQI3kVN8> [in Ukrainian].
10. Malakhovska, V. (2023). Ukrainian Fashion Week 2022–2023 as a tool of cultural diplomacy against the backdrop of the war in Ukraine. *Lviv: Ukrainian Catholic University*, 42 p. [in Ukrainian].
11. Okladna, M. G., Stasevska, O. A., Vandzhurak, M. M. (2021). Fashion industry as a tool of public diplomacy: Ukrainian and world experience. *Law and innovations*, 4 (36), p. 63–71 [in Ukrainian].
12. Bad Roads. Kyiv Academic Theater of Drama and Comedy on the Left Bank of the Dnieper. Retrieved from: <https://drama-comedy.kiev.ua/afisha/pogani-dorogy/> [in Ukrainian].
13. Kuleba D. et al. (ref.). Public Diplomacy Strategy of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine for 2021–2025 / Order of the Ministry of Foreign Affairs of March 24, 2021. Retrieved from: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf> [in Ukrainian].
14. "We need to shout about war in the language of art, and we will be heard", – artist Kateryna Markush about the creative project Chornobyldorf and the creation of stage costumes. (21.06.2022). *Elle*. Retrieved from: <https://elle.ua/ludi/interview/treba-krichati-pro-vyynu-movoyu-mistectva-i-nas-pochuyut--hudozhnicya-katerina-markush-pro-tvorchiy-proekt-chornobyldorf-ta-stvorenniya-scenichnih-kost/> [in Ukrainian].
15. Kovalchuk, O., Voloshyna, L., Rudenko, T., Polishchuk, B. (ed.). (2024). *Ukrainian theatrical costume of the 20th–21st centuries. Sketches*. 2nd ed., corrected. Lviv; Kyiv; Kharkiv, 128 p. [in Ukrainian].
16. Imperium Delendum Est: songs, poems, confessions, curses and one joke. *Lviv Theater of Lesya Ukrainka*. Retrieved from: <https://teatrlesia.lviv.ua/event/imperium-delenda-est/> [in Ukrainian].
17. Imperium Delendum Est. Reviews of the French premiere of the Lviv Theater play. (23.10.2022). *Lyon TV*. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=MINnKbC7zRk> [in Ukrainian].
18. Leena Khaled Ahmed Al-Mujahed. Cultural Diplomacy in Fashion: Bridging Heritage and Modern Elegance: A Conceptual Paper. *Rsisinternational*. 25.02.2025. Retrieved from: <https://rsisinternational.org/journals/ijriss/articles/cultural-diplomacy-in-fashion-bridging-heritage-and-modern-elegance-a-conceptual-paper/> [in English].
19. Nirbhay, Rana. (2024). Fashion Diplomacy: The Role of Fashion in Cultural Exchange. *International Journal for Innovative Research in Multidisciplinary Field*, 10(1), 1–5 [in English].
20. Reva, T. (2023). Modern Cultural Collaborations of Opera Houses of Kyiv, Lviv, and Odesa under Martial Law: The International Dimension. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*, (3), 20–26 [in English].

Стаття надійшла до редакції 09.01.2025
Отримано після доопрацювання 11.02.2025
Прийнято до друку 20.02.2025